МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Кожен студент повинен вести індивідуальний словник, дотримуючись загальноприйнятих правил запису слів.

1. Іменники записуються у двох формах: називному та родовому відмінках, оскільки за закінченням родового відмінка визначається відміна іменника. Родовий відмінок записується скорочено у вигляді закінчення і лише у іменників III відміни він наводиться повністю або у вигляді кінцевої частини основи із закінченням. Біля кожного іменника вказується рід. Наприклад: persona, *ae f* – особа; servus, *i m* – раб; casus, *us m* – випадок; dies, *ei f* – строк; crimen, *inis n* – злочин.

2. Прикметники записуюються у трьох родових формах, при цьому прикметник чоловічого роду записується повністю, а жіночого та середнього роду – скорочено, у вигляді закінчень, наприклад: longus, *a, um* – довгий; або ж у вигляді кінцевої частини основи із закінченням, наприклад: niger, *gra, grum* – чорний; acer, *cris, cre* – гострий. У прикметників III відміни двох закінчень повністю записується спільна форма чоловічого та жіночого роду, а середнього – лише закінчення, наприклад: brevis, *e* – короткий. У прикметників III відміни одного закінчення разом зі спільною формою для всіх родів наводиться родовий відмінок, зазвичай у скороченому записі, наприклад: felix, *icis* – щасливий.

3. Займенники записуються у трьох родових формах, за винятком присвійних займенників, наприклад: is, ea, id – цей, ця, це; але meus, *a, um* – мій.

4. Числівники, які відміняються за родами, записуються як прикметники, наприклад: primus, *a, um* – перший.

5. Дієслова записуються у чотирьох основних формах: 1) I особа однини теперішнього часу дійсного способу активного стану, 2) I особа однини минулого часу доконаного виду дійсного способу активного стану, 3) супін-віддієслівний іменник зі значенням мети, 4) неозначена форма дієслова, наприклад: lego, legi, lectum, legere – читати. Іноді є можливим скорочений запис, наприклад: accuso, *avi, atum, are* – звинувачувати. У деяких словниках замість четвертої форми, тобто інфінітива, а іноді й поруч з нею наводиться цифрове позначення дієвідміни, наприклад: amo, *avi, atum, are, 1* або amo, *avi, atum, 1* – любити. Дієслова I та IV дієвідмін, які здебільшого є стандартними дієсловами, у деяких підручниках та словниках подаються у скороченому запису, а саме: наводиться перша основна форма і поруч – цифрове позначення дієвідміни, наприклад: audio, *4* (= audio, *ivi, itum, 4*) слухати. У випадку, коли дієслово не має однієї з основних форм

(частіше за все, супіна), тоді у словниковому запису робиться прочерк, наприклад: timeo, *ui, – , 2* – боятися.

6. Прийменники слід записувати з позначенням відмінка, з яким вживається цей прийменник, наприклад: contra *(Acc.)* – проти; sine *(Abl)* – без.

У індивідуальний словник необхідно виписувати всі вказані в учбовому словнику значення латинського слова, вибираючи одне з них, в залежності від змісту всього речення.

Однією з форм засвоєння латинської лексики є запам'ятовування латинських крилатих виразів. Вони широко вживаються у політичній, науковій та художній літературі та стали міжнародним здобутком. Опанування частиною цієї багатої скарбниці мудрості має велике загальноосвітнє значення.

3. Робота з латинським текстом та його перекладом на українську мову

Опанування методикою роботи з латинським текстом та його перекладом складає одну з головних задач елементарного курсу латинської мови. Обов'язковою умовою результативної роботи над перекладом латинського речення є постійна координація граматичного аналіза кожного члена речення з уважною роботою над словником. Правильне визначення граматичної форми слова у тексті є не лише основним способом виявлення синтаксичних відносин слів у реченні, але й умовою правильного знаходження слова у словнику, а це, у свою чергу, обумовлює правильність і точність перекладу речення в цілому.

У синтаксичному аналізі речення певну допомогу можуть надати деякі тенденції у розташуванні слів, хоча у латинській мові немає суворих правил порядку слів. У простому реченні підмет часто знаходиться на початку речення, а дієслово-присудок наприкінці.

Другорядні члени речення розташовуються у безпосередній близькості від свого головного члена речення. Означення, узгоджене та неужгоджене, зазвичай знаходиться після означувального слова (підмета або додатка). Прямий та непрямий додаток, а також обставини тяжіють до свого синтаксичного центру, тобто присудка.

Аналіз простого речення рекомендується починати з присудка, оскільки при особовій формі дієслова першої та другої особи, як правило, відсутній підмет у формі особового займенника. Наприклад: Laborare debemus. Ми повинні працювати. Присудок debemus виражено дієсловом першої особи множини, тому підмет "ми" лексично у латинському реченні відсутній.

Переклад латинського речення не вимагає буквальної передачі форми слова й порядка слів. Навпаки, для правильного літературного перекладу на українську мову необхідно співвідносити особливості

латинського речення з граматичними та стилістичними нормами української мови.

У навчальному посібнику матеріалом для перекладу служать окремі речення, відібрані у відповідності з конкретними граматичними темами, а також адаптовані тексти, що охоплюють вивчений на даному етапі матеріал.

У посібник включено завдання для контрольних робіт, питання до заліків, перелік юридичних термінів та список крилатих висловів, які слід вивчити напам'ять; а також невеликий латинсько-український алфавітний словник.